Hukuk Bölümü 2007/271 E. , 2007/183 K.

- YAKINLARININ UĞRADIĞI ZARARIN IDARECE TAZMINI
  - KARAYOLLARI TRAFİK KANUNU (2918) Madde 1

"İçtihat Metni"

Davacı : S.A. Kendi Adına Asaleten, M, D., C.

ve İ.A.'a Velayeten

Vekili : Av. T.K.

Davalılar : 1- Y.K.

2- A. Sigorta A.Ş.

3- TCDD İşletmesi Genel Müdürlüğü

Vekili : Av. E.Ş.

OLAY : 4.1.2007 tarihinde Y.K.'nın sürücüsü, A. Sigorta A.Ş.'nin zorunlu mali sorumluluk sigortası (trafik sigorta poliçesi) ile sigortacısı olduğu kamyon ile trenin hemzemin geçitte çarpışması sonucu meydana gelen kazada kamyonda bulunan davacının murisi Mehmet Aydın vefat etmiştir.

Davacı vekili, fazlaya ilişkin maddi ve tüm manevi tazminat talep hakları saklı kalmak kaydıyla 10.000 YTL maddi tazminatın(destekten yoksun kalma tazminatı) reeskont faizi ile birlikte davalılardan müştereken ve müteselsilen tahsili istemiyle adli yargı yerinde dava açmıştır.

Davalı idare vekilince, Kuruluşları yönünden hizmet kusuruna dayanıldığından davanın idari yargıda görülmesi gerektiği ileri sürülerek görev itirazında bulunulmuştur.

DÖRTYOL ASLİYE HUKUK MAHKEMESİ; 30.3.2007 gün ve E:2007/50 sayı ile, davalı TCDD vekilinin yargı yolu itirazının reddine karar vermiştir.

Davalı idare vekilince, süresi içinde verilen dilekçe ile, olumlu görev uyuşmazlığı çıkarılması istemiyle başvuruda bulunulması üzerine dilekçe ve ekleri, Danıştay Başsavcılığı'na gönderilmiştir.

DANIŞTAY BAŞSAVCISI; İçinde bulunduğu kamyonun hemzemin geçitte tren ile çarpışması sonucu ölen Mehmet Aydın'ın eşi ve çocukları tarafından maddi tazminata hükmedilmesi istemiyle Y.K., A. Sigorta A.Ş ve T.C.D.D. İşletmesi Genel Müdürlüğü'ne karşı Dörtyol Asliye Hukuk Mahkemesi'nin E: 2007/50 sayısında açılan davada, davalılardan T.C.D.D. İşletmesi Genel Müdürlüğü'nce davanın görüm ve çözümünün idari yargının görevine girdiği ileri sürülerek görev itirazında bulunulduğu ve itirazın reddi üzerine olumlu görev uyuşmazlığı çıkarılmasının istenildiği, Anayasa'nın 125 inci maddesinde, idarenin, kendi eylem ve işlemlerinden doğan zararı ödemekle yükümlü olduğunun belirtildiği, 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanunu'nun 2 nci maddesinde, idari dava türlerinin sayıldığı, bu maddenin (1-b) bendinde de, idari eylem ve işlemlerden dolayı hakları muhtel olanlar tarafından açılacak tam yargı davalarının görüm ve çözümünün idari yargının görev alanına giren idari dava türleri arasında gösterildiği, T.C.D.D. İşletmesi Genel Müdürlüğü'nün, bir kamu kuruluşu olduğu, kamu hizmeti olduğu tartışmasız bulunan demiryolu taşımacılığı işini tekel halinde yürüttüğü, kamu hizmetini yürütmekle yükümlü kılınan kamu kuruluşunun, kamu hizmetini yürütürken kişilere verdiği zararın tazminine ilişkin davada, kamu hizmetinin, yöntemine ve hukuk kurallarına uygun olarak yürütülüp yürütülmediğinin, kamu yararına uygun şekilde işletilip işletilmediğinin, sonuçta, hizmet kusuru ve idarenin sorumluluğunu gerektiren bir husus olup olmadığının tayin ve tespitinin idari yargı yerlerine ait bulunduğu, uyuşmazlığın, T.C.D.D. İşletmesi Genel Müdürlüğü'nün yürütmekle görevli olduğu kamu hizmetinin gereği gibi yapılmamasından dolayı uğranıldığı ileri sürülen zararın davalılardan müştereken ve müteselsilen tazmini istemine ilişkin bulunduğu, bu durumda, davanın T.C.D.D. İşletmesi Genel Müdürlüğü'ne yönelik olan kısmının görüm ve çözümü, idari işlem ve eylemlerden dolayı zarara uğrayanlar tarafından açılacak tam yargı davalarına bakmakla görevli olan idari yargı yerlerine ait bulunduğundan, Dörtyol Asliye Hukuk Mahkemesi'nin, anılan genel müdürlüğün görev itirazının reddine ilişkin kararının kaldırılmasının icap ettiği, bu nedenlerle, davanın T.C.D.D. İşletmesi Genel Müdürlüğü'ne karşı açılan kısmı yönünden 2247 sayılı Yasa'nın 10 uncu maddesi uyarınca olumlu görev uyuşmazlığı çıkarılmasına ve dosyanın Uyuşmazlık Mahkemesi'ne gönderilmesine karar vermiştir.

Başkanlıkça, 2247 sayılı Yasa'nın 13. maddesinin üçüncü fıkrasına göre, Yargıtay Cumhuriyet Başsavcısı'ndan yazılı düşüncesi istenilmiştir.

YARGITAY CUMHURİYET BAŞSAVCISI; Çocukları M, D., C. ve İlyas'a velayeten ve kendi adına asaleten S.A.'ın vekili tarafından davalı TCDD İşletmesi Genel Müdürlüğü ve Y.K. ile A. Sigorta A.Ş. aleyhine Dörtyol Asliye Hukuk Mahkemesi'nde açılan 2007/50 Esas sayılı tazminat davasında, Danıştay Başsavcılığı tarafından 2247 sayılı Kanun'un 10. maddesi gereğince olumlu görev uyuşmazlığı çıkarıldığı, İskenderun istikametinden Adana istikametine seyreden trenin Dörtyol ilçesi hemzemin geçitte, davacıların murisi olan Mehmet Aydın'ın da içinde bulunduğu kamyon ile trenin çarpışması sonucu meydana gelen ölümlü ve yaralamalı kaza nedeniyle maddi tazminat ödenmesi talebiyle Dörtyol Asliye Hukuk Mahkemesi'ne davanın açıldığı, davalı idare tarafından görev itirazında bulunulması üzerine olumlu görev uyuşmazlığı çıkarıldığının anlaşıldığı, TCDD İşletmesinin, tekel kapsamında kamu hizmeti yürüten, tüzel kişiliğe sahip bir kamu kurumu olduğunun tartışmasız bulunduğu, 233 sayılı KHK ve Ana Statü ile, özerk bir tarzda ve ekonomik gereklere uygun olarak karlılık ve verimlilik ilkeleri doğrultusunda yönetilmesi amacıyla, işletmenin iktisadi faaliyetleri bakımından özel hukuk hükümlerine tabi kılınmış olmasının, onun kamu hizmeti yürütmesine ve kamu kurumu niteliğine engel teşkil etmediği, Anayasa'nın 125/son madde ve fıkrasında, idarenin kendi eylem ve işlemlerinden doğan zararı ödemekle yükümlü bulunduğunun kurala bağlandığı; 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanunu'nun 2/1-b maddesi gereğince idari eylem ve işlemlerden dolayı zarara uğrayanlar tarafından açılan tam yargı davalarının, idari dava türleri arasında sayıldığı, buna karşın, dava konusu zararın, karayolunun demiryolu ile kesiştiği hemzemin geçitte meydana gelen kaza sonucunda oluşması nedeniyle ortada bir trafik kazası bulunduğu düşüncesinden hareketle, davanın 2918 sayılı Karayolları Trafik Kanunu'nun 2. maddesinde; Karayolları Trafik Kanunu'nun kapsamının belirlendiği, 3. maddesinde ise; "Demiryolu geçidinin(hemzemin geçit); karayolu ile demiryolunun aynı seviyede kesiştiği bariyerli ve bariyersiz geçitlerdir, Kamu hizmeti taşıtı: kamu hizmeti için yük ve yolcu taşıması yapan bütün taşıtlardır, Taşıt: karayolunda insan, hayvan ve yük taşımaya yarayan araçlar olduğu" tanımının yapıldığı,

trenin bu Yasa kapsamına dahil edilmediğinin anlaşıldığı, keza, anılan Kanunun 85, 90 ve 106. maddeleri hükümleri uyarınca işletenin hukuki sorumluluğu kapsamında maddi tazminatın biçimi ve kapsamı ile manevi tazminat konularında Borçlar Kanunu'nun haksız fiillere ilişkin hükümleri uygulanır kuralı uyarınca uyuşmazlığın adli yargı yerinde çözümlenmesi gerektiği ileri sürülebilir ise de; anılan Kanunda gerek hemzemin geçitin karayolunun uzantısı olduğunu belirten bir tanım ve düzenlemeye yer verilmemiş ve gerekse trenin bu kanun kapsamına giren bir motorlu taşıt olarak sayılmamış olması karşısında bu iddiayı kabule olanak bulunmadığı, TCDD Ana Statüsü'ne, Yüksek Planlama Kurulu'nun 27.04.1992 gün 92/t.29 sayılı kararı ile eklenen ek 2. maddede, "demiryolunun karayolu, köy yolu ve benzeri yollar ile yaptığı kesişmelerde demiryolunun ana yol sayılacağı, trafik düzeninin gerektirdiği hallerde söz konusu yollara ait geçitler ile görüşe engel teşkil eden tesislerin kaldırılacağı, demiryolu üzerinde seyreden araçların karayolu, köy yolu ve benzeri yollardaki araçlara göre geçiş üstünlüğünün bulunduğunun belirtildiği, hemzemin geçitte karayolu taşıtı ile trenin çarpışması sonucunda doğan zararın, idarenin hizmet kusuru esasına göre tazmini istemiyle açılan davanın görüm ve çözümünde idari yargı yeri görevli bulunduğundan, Danıştay Başsavcısı'nın başvurusunun kabulü gerektiğinin düşünüldüğü, nitekim, Uyuşmazlık Mahkemesi'nin 10.03.2003 gün, 2002/93 ve 2003/2 sayılı kararında da; hemzemin geçitte karayolu taşıtı ile trenin çarpışması sonucunda doğan zararın idarenin hizmet kusuru esasına göre tazmini istemiyle açılan davanın idari yargı yerinde çözümlenmesi yolunda hüküm kurulduğu, bu nedenlerle, Danıştay Başsavcılığı'nın 2247 sayılı Yasa'nın 10. maddesi gereğince yapmış olduğu başvurunun kabulü ile Dörtyol Asliye Hukuk Mahkemesi'nin 2007/50 Esas sayılı görevlilik kararının kaldırılmasına karar verilmesi gerektiği yolunda yazılı düşünce vermiştir.

İNCELEME VE GEREKÇE :

Uyuşmazlık Mahkemesi Hukuk Bölümü'nün, Ahmet AKYALÇIN'ın Başkanlığında, Üyeler: Mahmut BİLGEN, Erdoğan BUYURGAN, Habibe ÜNAL, O.Cem ERBÜK, Serdar AKSOY ve Muhittin KARATOPRAK'ın katılımlarıyla yapılan 01.10.2007 günlü toplantısında;

I-İLK İNCELEME : Dosya üzerinde 2247 sayılı Yasa'nın 27. maddesi uyarınca yapılan incelemeye göre, davalı İdare vekilinin anılan Yasanın 10. maddesinde öngörülen yönteme uygun olarak yaptığı görev itirazının reddedilmesi ve 12. maddede belirtilen süre içinde başvuruda bulunması üzerine, Danıştay Başsavcısı'nca 10. maddede öngörülen biçimde olumlu görev uyuşmazlığı çıkarıldığı anlaşılmaktadır. Usule ilişkin herhangi bir noksanlık bulunmadığından görev uyuşmazlığının esasının incelenmesine oybirliği ile karar verildi.

II-ESASIN İNCELENMESİ : Raportör-Hakim Nurdane TOPUZ'un, davanın çözümünde idari yargının görevli olduğu yolundaki raporu ile dosyadaki belgeler okunduktan; ilgili Başsavcılarca görevlendirilen Yargıtay Cumhuriyet Savcısı Ayla SONGÖR ile Danıştay Savcısı Gülen AYDINOĞLU'nun, davada idari yargının görevli olduğu yolundaki yazılı ve sözlü açıklamaları da dinlendikten sonra GEREĞİ GÖRÜŞÜLÜP DÜŞÜNÜLDÜ:

Dava,hemzemin geçitte trenin çarptığı kamyonda bulunan davacının murisinin hayatını kaybetmesi nedeniyle maddi tazminatın davalı TCDD İşletmesinden tahsiline hükmedilmesi istemiyle açılmıştır.

28.10.1984 tarih ve 18559 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan, Türkiye Cumhuriyeti Devlet Demiryolları İşletmesi Genel Müdürlüğü (TCDD) Ana Statüsü'nün "Amaç ve Kapsam" başlıklı 1. maddesi, " Bu Ana Statünün amacı; 8.6.1984 tarih ve 233 sayılı Kamu İktisadi Teşebbüsleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname hükümlerine tabi olarak söz konusu Kanun Hükmünde Kararname çerçevesinde faaliyette bulunmak üzere Türkiye Cumhuriyeti Devlet Demiryolları İşletmesi Genel Müdürlüğü adı altında teşkil olunan Kamu İktisadi Kuruluşunun hukuki bünye, amaç ve faaliyet konuları, organları ve teşkilat yapısı, müessese, bağlı ortaklık ve iştirakleri ile bunlar arasındaki ilişkileri ve ilgili diğer hususları düzenlemektir..." hükmünü taşımakta; "Hukuki Bünye" başlıklı 3. maddesinde, bu Ana Statü ile teşkil olunan TCDD İşletmesinin, sermayesinin tamamı Devlete ait, tüzel kişiliğe sahip, faaliyetlerinde özerk ve sorumluluğu sermayesiyle sınırlı bir " Kamu İktisadi Kuruluşu" olduğuna ve 233 sayılı KHK ile bu Ana Statü hükümleri saklı kalmak üzere özel hukuk hükümlerine tabi bulunduğuna işaret edilmekte; 4.maddesinde, sayılan Kuruluş amaç ve faaliyet konularının tamamına yakınının "tekel" kapsamında işler olduğu belirtilmekte; kuruluşu, yönetimi ve denetimi konularında 233 sayılı KHK hükümlerine paralel düzenlemelere yer verilmektedir.

Buna göre, TCDD İşletmesinin, tekel kapsamında kamu hizmeti yürüten, tüzel kişiliğe sahip bir kamu kurumu olduğu tartışmasızdır. 233 sayılı KHK ve Ana Statü ile, özerk bir tarzda ve ekonomik gereklere uygun olarak kârlılık ve verimlilik ilkeleri doğrultusunda yönetilmesi amacıyla, İşletmenin iktisadi faaliyetleri bakımından özel hukuk hükümlerine tabi kılınmış olması, onun kamu hizmeti yürütmesine ve kamu kurumu niteliğine engel teşkil etmemektedir.

Dava dilekçesinin incelenmesinden; davacı vekilince, trafiğin kontrolünü sağlayacak bariyer bulunmadığı ve olayda davalı işletmenin kusur ve sorumluluğunun bulunduğu ileri sürüldüğüne göre, uğranılan zararın tazmini istemine ilişkin davanın; zararın hizmetin kuruluşu ve işleyişindeki aksaklıklardan doğduğu ve bu nedenle idarenin hizmet kusuru esasına göre sorumlu olduğu nedenine dayanılarak açıldığı anlaşılmaktadır.

Anayasa'nın 125.maddesinin son fıkrasında, idarenin kendi eylem ve işlemlerinden doğan zararı ödemekle yükümlü olduğu kurala bağlanmış; 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanunu'nun 2/1-b. maddesinde, idari eylem ve işlemlerden dolayı hakları ihlal edilenler tarafından açılan tam yargı davaları, idari dava türleri arasında sayılmıştır.

Buna göre ve idare personelinin dikkatsizlik ve tedbirsizliği sonucu oluşan kişisel kusura değil de, zararın kamu hizmetinin yürütülmesi sırasında doğduğu nedeniyle idarenin hizmet kusuruna dayanılmış olması karşısında, tekel niteliğinde kamu hizmeti yürüten TCDD İşletmesinin bu hizmeti yürüttüğü sırada kişilere verdiği zararın tazmini istemiyle açılan dava, olayda kamu hizmetinin yöntemine ve hukuka uygun olarak yürütülüp yürütülmediğinin, hizmet kusuru veya başka nedenle idarenin sorumluluğu bulunup bulunmadığının saptanmasını gerektirmektedir. Bu hususların saptanması ise idare hukuku ilkelerine göre yapılabileceğinden, 2577 sayılı Yasa'nın 2/1-b maddesi kapsamında bulunan tam yargı davasının görüm ve çözümünde idari yargı yerleri görevlidir.

Buna karşın, dava konusu zararın, karayolunun demiryolu ile kesiştiği hemzemin geçitte meydana gelen kaza sonucunda oluştuğu nedeniyle ortada bir trafik olayı bulunduğu düşüncesinden hareketle, davanın 2918 sayılı Karayolları Trafik Kanunu'nun 85., 90. ve 106. maddeleri hükümleri uyarınca, işletenin hukuki sorumluluğu kapsamında çözümlenmesi gerekeceği ileri sürülebilir ise de; anılan Yasa'da gerek hemzemin geçidin karayolunun uzantısı olduğunu belirten bir tanım ve düzenlemeye yer verilmemesi ve gerekse trenin bu Yasa kapsamına giren bir motorlu taşıt olarak sayılmamış olması karşısında, bu iddiayı kabule olanak bulunmamaktadır.

Nitekim TCDD Ana Statüsü'ne, Yüksek Planlama Kurulunun 27.4.1992 tarih ve 92/T. 29 sayılı kararıyla ilâve edilen Ek 2. maddede, " Demiryolunun karayolu, köy yolu ve benzeri yollar ile yaptığı kesişmelerde demiryolu ana yol sayılır.

Bu kesişmelerde yapılan yeni yolun bağlı olduğu kurum veya kuruluş, alt ve üst geçit yapmak ve diğer emniyet tedbirlerini almakla yükümlüdür.

Demiryolu trafik düzeninin gerektirdiği hallerde sözkonusu yollara ait geçitler ile görüşe engel teşkil eden tesisler kime ait olursa olsun kaldırtılır.

Demiryolu üstünde seyreden araçların karayolu, köy yolu ve benzeri yollardaki araçlara göre geçiş üstünlüğü vardır" denilmek suretiyle, demiryolunun farklı bir hukuki statüye tabi bulunduğu açıklanmaktadır.

Belirtilen nedenlerle, hemzemin geçitte trenin kamyona çarpması sonucunda doğan zararın TCDD İşletmesince tazminine yönelik olarak açılan davanın, idarenin hizmet kusuru esasına göre görüm ve çözümünde idari yargı yeri görevli olduğundan, Danıştay Başsavcısı'nın başvurusunun kabulü ile TCDD İşletmesi vekilinin görev itirazının Dörtyol Asliye Hukuk Mahkemesi'nce reddine ilişkin kararın kaldırılması gerekmiştir.

SONUÇ : Davanın çözümünde İDARİ YARGININ görevli olduğuna, bu nedenle Danıştay Başsavcısı'nın BAŞVURUSUNUN KABULÜ ile Dörtyol Asliye Hukuk Mahkemesi'nce verilen 30.3.2007 gün ve E:2007/50 sayılı GÖREVLİLİK KARARININ KALDIRILMASINA, 01.10.2007 gününde OYBİRLİĞİ İLE KESİN OLARAK karar verildi.